

Так, згідно зі статтею 117 КАСУ, суд з метою забезпечення адміністративного позову має право зупинити дію рішення суб'єкта владних повноважень чи його окремих положень, а також заборонити йому вчиняти певні дії. Відповідно до ст.24 Закону України “Про виконавче провадження”, з метою забезпечення виконання рішення про майнові стягнення, державний виконавець вправі накласти арешт на майно боржника (крім коштів) та оголосити заборону на його відчуження тощо.

Досить часто внутрігалузева охоронна функція забезпечується різноманітними заходами адміністративно-процесуального примусу. Наприклад, у разі неявки правопорушника на виклик органу внутрішніх справ або судді, його може бути піддано приводу (ст.268 КУпАП). Для складення протоколу про адміністративний делікт, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, допускається адміністративне затримання громадянина (ст.260 КУпАП, ст.374 Митного Кодексу України). З метою забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ про адміністративні делікти, а також з метою виконання постанов по цих справах, в особи можуть бути вилучені речі та документи (ст.260 КУпАП) і т.д.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративний процес: підручник [для вищих навч. закл] / О.М. Бандурка, М.М. Тищенко. – К.: Літера ЛТД, 2001. – 336 с. (рос. мовою).
2. Адміністративний процес: навчальний посібник / І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський. – К.: ГАН, 2003. – 256 с.
3. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України: навчальний посібник / Е.Ф. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.
4. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України: навчальний посібник / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. – К.: Прецедент, 2007. – 531 с.
5. Кузьменко О.В. Адміністративно-процесуальне право України: підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій ; за заг. ред. О.В. Кузьменко. – К.: Атака, 2007. – 416 с.

УДК 343.924

НАСТУПНИЦТВО В НАУЦІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Миколенко О.І., д.ю.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Розкрито зміст та взаємозв'язок понять „наступництво в праві” і „наступництво в науці”. Досліджується наступництво в науці адміністративного права та його вплив на розвиток сучасної адміністративної науки.

Ключові слова: наступництво в праві, наступництво в науці, наука адміністративного права, самобутність національної адміністративної науки.

Миколенко А.И. ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ В НАУКЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА / Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова, Украина

Раскрыты содержание и взаимосвязь понятий «преемственность в праве» и «преемственность в науке». Исследуется преемственность в науке административного права и ее влияние на развитие современной административной науки.

Ключевые слова: преемственность в праве, преемственность в науке, наука административного права, самобытность национальной административной науки.

Mikolenko A.I. CONTINUITY IN SCIENCE ADMINISTRATIVE LAW / Odessa national university of the name I.I. Mechnikov, Ukraine

The content and relationship concepts of „continuity in the law” and „continuity in science”. We study the continuity in the science of administrative law and its influence on contemporary administrative science.

Key words: continuity in law, continuity in science, the science of administrative law, national identity of Administrative Sciences.

Обґрунтування сучасних реформ виключно закордонним досвідом чи уроками державно-правового розвитку країн Європейського Союзу, без урахування історично успадкованого досвіду, є нагальною проблемою для побудови нової правової системи України, адже в громадській, політичній та правовій свідомості відсутнє необхідне для серйозних і успішних перетворень розуміння в оцінці минулого і його значення для сучасності та майбутнього країни. Сьогодні набули поширення такі дві суперечливі думки: 1) консервативне ставлення до правової спадщини, яке стверджує, що розвиток правової системи України можливий виключно за рахунок внутрішнього ресурсу, який базується на історичному досвіді, і 2) радикально-нігілістичне ставлення до правової спадщини, яке стверджує, що розвиток правової системи України повинен здійснюватись не на підставі догм радянського права, а за рахунок досвіду провідних європейських країн. Як завжди і буває, істина знаходиться десь посередині, тобто повноцінний розвиток правової системи України можливий лише в мовах достойного ставлення до вітчизняної правової спадщини та обміркованого використання досвіду державно-правового будівництва країн світу.

Вважаємо, що проблема оновлення правових систем не тільки безпосередньо пов'язана з правовою ситуацією, що склалася на даний момент в країні, а й повинна бути осмислена в історичному контексті.

Відомо, що важливе значення в реформуванні правової системи держави належить адміністративному праву. Свого часу (друга половина 90-х років XX століття) були розпочаті розробки двох концепцій – концепції реформи адміністративного права (розпорядженням КМ України від 12 травня 1997 року була створена робоча група по розробці концепції реформи адміністративного права) та концепції адміністративної реформи (постановою Президії Верховної Ради України від 13 червня 1995 року доручалося постійній комісії Верховної Ради України з питань правової політики і судово-правової реформи розробити до 1 жовтня 1995 р. проект Концепції адміністративної реформи, а указом Президента України від 7 липня 1997 року була створена Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи).

Дивним є той, факт, що концепція реформи адміністративного права так і не була необхідним чином зафіксована у правових актах, хоча у вересні 2000 року Проект постанови Верховної Ради України «Про Концепцію реформи адміністративного права» був розроблений і запропонований для прийняття. Розроблена ж концепція адміністративної реформи [5] озброїла вчених і політиків лише орієнтирами, до яких потрібно прагнути. Але в Концепції так і не було сказано у який спосіб та за допомогою яких засобів і методик ці орієнтири слід було досягати. Тому так і вийшло, що адміністративна реформа без реформи адміністративного права здатна лише на сміливе «експериментаторство», яке не завжди призводить до кінцевого і позитивного результату.

Взагалі перехідний період у розвитку адміністративного права України, тобто перехід від радянської доктрини адміністративного права до європейських стандартів адміністративного права, виражається в сукупності наступних основних ознак: а) невизначеності часових рамок (наприклад, невідомо коли закінчиться адміністративна реформа), б) формуванні нового правового мислення (українське суспільство знаходиться тільки на початку цього шляху), в) активізації правотворчості (зміст численних нормативних актів вже не піддається осмисленню навіть з боку юристів, вже не кажучи про пересічних громадян), д) нестабільності законодавства (почастішали випадки, коли зміни вносяться в уже прийнятий, але такий, що не набрав чинності нормативний акт) [4].

Ці невтішні результати адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, дозволяють звернути увагу на таку категорію філософії права як «наступництво» і розглянути її в контексті розвитку галузі та науки адміністративного права.

Проблеми, пов'язані з наступництвом, довгий час залишалися недослідженими. Лише на початку 70-х років XX століття з'являються роботи, в яких воно стає предметом дослідження. У радянський період проблеми наступництва в справі досліджувалися в роботах Лісового В.М., Наконечної Т.В., Неновскі Н., Бродіної Є.В., Швекова Г.В. та інших вчених. Після розпаду Радянського Союзу дослідження наступництва у справі були продовжені в роботах вчених Росії та України: Головацька М.В., Литвинович Ф.Ф., Рябінін Н.О., Рібаков В.О. та ін. Не дивлячись на проведені ґрунтовні дослідження в цій сфері, рівень розробки теми ще не можна визнати задовільним. Вона залишається недостатньо дослідженою в юридичній науці. Наприклад,

Рибаков В.О. зазначає, що для того, щоб тема наступництва в праві зайняла гідне місце в державно-правовій науці, необхідно значно поглибити і розширити дослідження в цій галузі. Цього вимагають завдання сучасного правового будівництва, при вирішенні яких необхідно осмислити величезні зміни, що відбулися в житті сучасної держави і права [4].

Метою написання статті є дослідження наступництва в науці адміністративного права та його впливу на розвиток сучасної адміністративної науки.

Слід зазначити, що наступництво в юридичній літературі розглядається вченими виключно в контексті нормотворчості, пов'язуючи наступництво з етапами розвитку національного права. Хотілося б підняти проблему наступництва в науці, у нашому випадку, у науці адміністративного права. Саме в цьому контексті наступництво використовується у філософії і роботах фізиків-теоретиків, присвячених питанням еволюції фізики як науки [2, 376-380; 6, 125]. Як і у випадку з вищезгаданими реформами (реформою адміністративного права та адміністративною реформою) «наступництво в праві» і «наступництво в науці» взаємопов'язані явища, але мають своє самостійне значення.

Коли мова йде про розвиток правової системи України, в тому числі і адміністративного права, то цей розвиток здійснюється наступними способами: а) інновелізацією (створення нового за змістом нормативного правового матеріалу), б) наступництвом (використання правового матеріалу власної країни), в) рецепцією (використання правового матеріалу іноземної держави), г) трансформацією і імплементацією (використання норм міжнародного права).

Аналіз результатів нормотворчості в нашій державі свідчить про те, що всі способи розвитку права, крім наступництва, широко використовуються суб'єктами правотворчої діяльності. На жаль, роль наступництва в правовому будівництві сучасної України незначна. Законодавець з упередженням ставиться до радянської правової спадщини, вважаючи, що право минулого недосконале, репресивне, переповнене марксистською ідеологією. Правова спадщина використовується не в повній мірі. Тому наступництво не є ні основою національної моделі розвитку, ні методологічною передумовою і підставою для розробки сучасної правової політики. І це в умовах, коли національний вектор розвитку права має забезпечуватись, в тому числі, і генетичною властивістю наступництва в праві, що набуває свого прояву в правовому менталітеті, правовому мисленні, національній мові, історичній пам'яті. Правовий менталітет бере на себе функції збереження придбаних у минулому правових цінностей, їх самотності. Правове мислення акумулює весь попередній соціально-юридичний досвід. Історична пам'ять висловлює здатність зберігати і передавати соціальну інформацію про право за допомогою створених правових кодів. Національна мова служить своєрідною внутрішньою формою правових актів, з неї формуються всі правові категорії [4].

Наступництво в праві не можливе без наступництва в науці, яке виражає нерозривність усього пізнання дійсності як внутрішньо єдиного процесу зміни ідей, принципів, теорій, понять, методів наукового дослідження. При цьому кожна більш висока сходинка в розвитку науки виникає на основі попередньої чи попередніх сходинок зі збереженням усього цінного, що було накопичено раніше [2, 376-380].

Сьогодні виникає відчуття розриву зв'язків наступництва між адміністративною наукою минулого і сучасною адміністративною наукою. Наприклад, А. Ейнштейн і Л. Інфельд, характеризуючи наступництво в науці фізиці, писали, що створення нової теорії не схоже на руйнування старої комори і зведення на її місці хмарочоса. Цей процес, на думку вчених, схожий на сходження на гору, яке відкриває нові й широкі види, що показують несподівані зв'язки між нашою відправною точкою і її багатим оточенням. При цьому, точка відправлення для нас залишається помітною, хоча і здається меншою та становить крихітну частину великого ландшафту, що відкрився нашому погляду [6, 125]. Але, як виявити наявність або відсутність наступництва в науці, коли мова йде не фізику, як науку, яка безпосередньо не залежить від соціально-політичного устрою суспільства, а про науку адміністративного права, зміст якої напряду залежить від політичного режиму, що існує в державі. Наприклад, Рибаков В.О. заявляє, що наступництво у праві - явище об'єктивне. Він вважає, що заперечення радянськими вченими і політиками зв'язків наступництва з правом царської Росії є помилковим. Ці зв'язки мали реальне існування і були широко представлені в цивільному, кримінальному, трудовому та інших галузях законодавства, набували свого прояву в сутності, формі і змісті радянського

права, поширювалися на весь його пролетарський період [4]. Кампо В.М., Нижник Н.Р., Шльоер Б.П., характеризуючи історичні закономірності становлення української науки адміністративного права, вказують, що історію даної науки необхідно вести від часів, коли перші українці-професори права почали випускати свої праці з адміністративного права на українських землях у складі Австро-Угорської та Російської імперій. Вчені зазначають, що історико-державницький підхід до даного питання засвідчує європейські корені української науки адміністративного права, які через певні обставини були втрачені в Україні за часів радянської влади [1, 44].

Якщо визнати факт про те, що наступництво - явище об'єктивне, то необхідно буде визнати і факт про те, що в перші роки радянської влади наука адміністративного права, втративши європейське коріння, зберегла в собі деякі елементи, які дозволяють говорити про наступництво між адміністративною наукою Російської імперії і Радянського Союзу. Тобто при виникненні нової теорії адміністративного права зміст знань, що заперечуються, не відкидається повністю, а може зберігатися у вигляді альтернативних паралельно існуючих концепцій по відношенню до основної нової теорії адміністративного права. Ці альтернативні концепції можуть зберігатися та підживлюватись відповідними школами адміністративного права. При цьому нова теорія не заперечує повністю старі концепції, що увійшли з нею в протиріччя, бо вони з певним ступенем наближення відображають об'єктивні закономірності дійсності у своїй предметній області. Історія науки адміністративного права показала, що, наприклад, більш пізні її напрацювання не зводять нанівець значення багатьох попередніх розробок, а лише позначають межі застосування цих більш ранніх розробок. Наприклад, поняття «державне управління» втратило сьогодні те значення, яке мало в радянському адміністративному праві. Однак і повністю відмовитися від цієї важливої категорії в адміністративному праві не можна. Сьогодні відбувається уточнення меж (сфер), де застосовування цієї категорії буде мати позитивний ефект для цілісності (системності) науки адміністративного права.

Чи можливе наступництво науки адміністративного права між різними етапами її розвитку? Тут думки вчених поділилися. Одні стверджують, що наступництво існує тільки між найближчими етапами розвитку науки [4], інші наполягають на тому, що наступництво можливе між різними етапами розвитку науки [3]. Історія адміністративного права показала, що багато досліджень, особливо з питань встановлення надзвичайних режимів, розроблялися до революції 1917 року. У радянський період ці напрацювання не використовувалися і лише сьогодні вони були покладені в основу досліджень режимів надзвичайного стану. Тобто наступництво можливе і між різними етапами розвитку адміністративної науки. На кожному етапі свого розвитку наука адміністративного права використовує фактичний матеріал, методи дослідження, теорії, гіпотези, закони, наукові поняття попередніх епох і за своїм змістом є їх продовженням. Тому розвиток науки адміністративного права в кожний конкретний історичний період залежить не тільки від досягнутого рівня розвитку виробництва і соціальних умов, а й від накопиченого раніше запасу наукових істин, виробленої системи понять і уявлень, яка узагальнила попередній досвід і знання.

Ще один момент, на який хотілося б звернути увагу. Якщо наступництво у праві пов'язане з етапами розвитку, а етапи розвитку з історичними типами держави, то наступництво у науці пов'язане з етапами розвитку, які обумовлені якісними стрибками від однієї теорії адміністративного права до іншої. Такі стрибки від однієї теорії адміністративного права до іншої, зазвичай, пов'язують з історичними типами держав. Тому і порівнюють адміністративну науку Австро-Угорської чи Російської імперії, з радянською адміністративною наукою, а радянську з сучасною наукою адміністративного права. Упевнені, що і в радянський період можна було б виділити декілька якісних стрибків у розвитку науки адміністративного права, але це питання серйозно не досліджувалося в юридичній літературі. Сьогодні відсутня єдина теорія адміністративного права, її замінюють чисельні і суперечливі концепції, які запропоновані окремими вченими та науковими школами адміністративного права, що уціліли в умовах роздрібнення і розпорошення наукової думки. Ось чому успішно будувати нову теорію адміністративного права можна, лише дбайливо зберігаючи все справжнє, цінне, та таке, що виправдало себе в старих теоретичних концепціях.

Важливий аспект наступництва в розвитку науки адміністративного права полягає і в тому, що завжди необхідно поширювати істинні ідеї за рамки того, на чому вони випробувані. Наприклад, уявлення про «адміністративний процес» і «адміністративну процедуру» завжди базувалися на розробках «юридичного процесу» в теорії держави і права, у науках кримінально-процесуального права і цивільно-процесуального права. Тому і виникли численні теоретичні тупики в науці адміністративного права. Справжні знання про «юридичний процес» і «юридичну процедуру» повинні формуватися в рамках науки адміністративного права. Для вирішення такої загальнотеоретичної проблеми в неї є необхідний потенціал. У рамках адміністративного права питання про співвідношення «адміністративного процесу» і «адміністративної процедури» є найбільш болісним. Саме тут, а не в рамках кримінально-процесуального або цивільно-процесуального права, необхідно шукати відповіді на питання - «Що таке юридичний процес?» і «Що таке юридична процедура?».

Негативними для розвитку науки адміністративного права вважаємо такі тенденції:

- 1) інтеграція законодавств країн Європи, що здійснюється способом рецепції правового матеріалу інших країн, трансформації або імплементації норм міжнародного права, небезпечна для наступництва в науці адміністративного права. Запозичуючи правові інститути іноземних держав в національне законодавство необхідно враховувати не тільки схожість задіяних типів права, межі збігу предмета їх правового регулювання, систему права країни, інформацію про практику запозиченого правового матеріалу, а й враховувати рівень наукових досліджень у вітчизняній науці адміністративного права. Сьогодні в законодавстві з'являються численні поняття і терміни, які є чужими і руйнівними для національної науки. Про більшість новацій законодавця адміністративна наука дізнається вже постфактум, і лише потім намагається дати їм наукове пояснення. Усе це призводить до юридичної декультурації і руйнування національної правової культури. Тобто інтеграція законодавства не повинна автоматично означати і інтеграцію юридичної науки. Цей процес повинен відбуватись з обов'язковим врахуванням зв'язків наступництва в науці адміністративного права;
- 2) повне заперечення напрацювань радянської науки адміністративного права та звеличення напрацювань науки адміністративного права Російської імперії зайвий раз свідчить про тенденції до розриву зв'язків наступництва між етапами розвитку даної науки.

Проведений у статті аналіз дозволяє зробити наступні висновки.

- кожен крок науки адміністративного права готується попереднім етапом і кожен її наступний етап закономірно пов'язаний з попереднім. Запозичуючи досягнення попередньої епохи, наука адміністративного права безперервно рухається далі;
- наступництво в науці - явище об'єктивне і полягає в тому, що при виникненні нової теорії адміністративного права зміст знань, які заперечуються, не відкидається повністю, а може зберігатися у вигляді альтернативних паралельно існуючих концепцій по відношенню до основної нової теорії адміністративного права;
- наступництво існує і між різними етапами розвитку адміністративної науки. Повне ігнорування якогось одного етапу, як це сьогодні відбувається з радянською адміністративною наукою, буде свідчити про розрив зв'язків наступництва сучасної науки адміністративного права з попередніми її етапами;
- етапи розвитку науки адміністративного права не можна пов'язувати виключно з історичними типами держави. У радянський період розвитку адміністративної науки було декілька якісних стрибків, що свідчили про виникнення нової за змістом теорії адміністративного права на базі попередньої;
- роль наступництва в сучасній науці адміністративного права незначна. Інтеграція законодавств країн Європейського Союзу не повинна означати автоматичну інтеграцію юридичної науки. Інтеграція юридичної науки України з юридичними науками країн Європи можлива, але в розумних межах, коли зберігається самобутність національної

юридичної науки, яка ґрунтується на національному правовому менталітеті, правовому мисленні, історичній пам'яті тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кампо В.М. Становлення нового адміністративного права України: науково-популярний нарис / В.М. Кампо, Н.Р. Нижник, Б.П. Шльоер; за заг. ред. В.М. Кампо. – К.: Видавничий Дім „Юридична книга”, 2000. – 60 с.
2. Философия для аспирантов: учебное пособие / Кохановский В.П., Золотухина Е.В., Лешкевич Т.Г., Фатхи Т.Б. – 2-е изд. [перераб. и доп.]. – Ростов н/Д: Феникс, 2003. – 448 с. – (Серия „Высшее образование”).
3. Литвинович Ф.Ф. Преемственность в праве: Вопросы теории и практики: дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Ф.Ф. Литвинов. – Уфа, 2000. – 179 с.
4. Рыбаков В.А. Преемственность в отечественном праве в переходный период: общетеоретические вопросы: дис. на соискание ученой степени докт. юрид. наук: спец. 12.00.01 / В.А. Рыбаков [Электронный ресурс]. – Омск, 2009 – Режим доступа: http://dibase.ru/Публикации/27072009_rybakova/4.
5. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. за № 810/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
6. Эйнштейн А. Эволюция физики / А. Эйнштейн, Л. Инфельд. – М., 1965 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fidel-kastro.ru/fisica/einstein/einste02.htm>

УДК 347.73:336.226.332

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Покатаєва О.В., д.ekon.н., професор

Класичний приватний університет

У статті розглянуто порядок справляння збору за першу реєстрацію транспортного засобу за нормами Податкового кодексу України. Виділено ряд недоліків стосовно механізму розрахунку цього збору, переліку об'єктів оподаткування. Досліджено закордонний досвід оподаткування транспортних засобів, з урахуванням якого запропоновано внесення змін до чинного податкового законодавства, котрі сприяли б вирішенню цих проблем.

Ключові слова: транспортні засоби, збір за першу реєстрацію транспортного засобу, об'єкт оподаткування, платник податку, податкові ставки.

Покатаева О.В. ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ В УКРАИНЕ / Классический приватный университет, Украина

В статье рассмотрен порядок взимания сбора за первую регистрацию транспортного средства согласно нормам Налогового кодекса Украины. Выделен ряд недостатков относительно механизма расчета этого сбора, перечня объектов налогообложения. Исследован зарубежный опыт налогообложения транспортных средств, на основе которого предложено внесение изменений в действующее налоговое законодательство, которые способствовали бы решению этих проблем.

Ключевые слова: транспортные средства, сбор за первую регистрацию транспортного средства, объект налогообложения, налогоплательщик, налоговые ставки.

Pokatayeva O.V. LEGAL REGULATION OF TAXATION OF VEHICLES IN UKRAINE / Classical private university, Ukraine

The paper deals with procedures for collecting fees for first registration of vehicle noramy Tax Code of Ukraine. A number of deficiencies regarding the mechanism of calculating the fee, the list of tax. Study foreign experience taxation of vehicles, including a proposed amendment to the current tax legislation, which would contribute to solving these problems.